

Dr hab. Anna Zamkowska, prof. UTH
Katedra Pedagogiki i Psychologii
Wydział Filologiczno-Pedagogiczny
UTH Radom

**Recenzja habilitacyjna dorobku naukowego,
dydaktycznego i popularyzatorskiego dr Anny Prokopiak
adiunkta Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS w Lublinie**

Odpowiadając na decyzję Rady Naukowej Instytutu Pedagogiki UMCS o powołaniu mnie w skład komisji habilitacyjnej jako recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego przedstawiam recenzję dorobku naukowego, działalności dydaktycznej i popularyzatorskiej dr Anny Prokopiak, adiunkta w Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS w Lublinie. Recenzja będzie składać się z następujących punktów: omówienia sylwetki naukowej Habilitanta, określenia obszaru zainteresowań naukowo-badawczych, oceny osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust 1. pkt. 2 Ustawy, oceny istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, oceny osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę oraz wniosków końcowych.

1. Sylwetka naukowa dr Anny Prokopiak

Pani dr Anna Prokopiak kwalifikacje nauczycielskie zdobyła w Studium Nauczycielskim, a następnie ukierunkowała je na pracę z osobami z niepełnosprawnością intelektualną, uzyskując w 1997 roku w Wyższej Szkole Pedagogiki Specjalnej w Warszawie (obecnie Akademia Pedagogiki Specjalnej) tytuł magistra pedagogiki specjalnej w zakresie oligofrenopedagogiki. Promotorem pracy magisterskiej, dotyczącej zaburzeń mowy u 10-14 letnich chłopców z zespołem Downa, był prof. dr hab. Janusz Kostrzewski.

Kolejnym etapem w rozwoju naukowym Habilitantki było otrzymanie w roku 2010 stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie na podstawie dysertacji „Postawy osób znaczących wobec seksualności młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym”, której promotorem był prof. dr hab. Janusz Kirenko. Praca została następnie opublikowana w postaci autorskiej monografii.

W tym samym roku Pani dr Anna Prokopiak została zatrudniona w Instytucie Pedagogiki w Zakładzie Psychopedagogiki Specjalnej jako wykładowca, a następnie adiunkt, gdzie kontynuuje zatrudnieniu w ramach umowy o pracę, obecnie w Katedrze Psychopedagogiki Specjalnej i

Socjopedagogiki Specjalnej na stanowisku pracownika naukowo-dydaktycznego. Zainteresowania naukowe i działalność dydaktyczna Pani dr Anny Prokopiak zostały po uzyskaniu stopnia doktora ukierunkowane na osoby ze spektrum autyzmu. Habilitantka zdobyła szereg uprawnień do posługiwania się narzędziami do specjalistycznej diagnozy tych osób, w tym w 2016 r. uzyskała certyfikat koordynatora francuskiej metody 3i. Równolegle podjęła współpracę z dwoma innymi uczelniami (Kujawsko-Pomorską Szkołą Wyższą w Bydgoszczy i Katolickim Uniwersytetem Lubelskim) prowadząc zajęcia z zakresu teoretycznych podstaw autyzmu i pracy z osobami z autyzmem.

Zainteresowania naukowe Habilitantki przechodziły pewną ewolucję, wynikającą z dostrzegania w kontakcie ze środowiskiem osób z niepełnosprawnością (praca początkowo w charakterze pedagoga specjalnego), najpierw z osobami z niepełnosprawnością intelektualną, następnie ze spektrum autyzmu, potrzeby eksploracji nowych obszarów badawczych. Początkowo Jej zainteresowania naukowe koncentrowały się wokół seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną, a następnie wokół autonomii osób ze spektrum autyzmu, których wspólnym wątkiem była refleksja naukowa nad zagadnieniami tabuizowania osób z niepełnosprawnością w rzeczywistości społecznej.

Całokształt prowadzonych prac opublikowanych w okresie od 2010 roku do 2020 stanowił podstawę do ubiegania się przez Panią dr Annę Prokopiak o tytułu doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika.

2. Obszar zainteresowań naukowo-badawczych

W oparciu o publikacje przedstawione przez Habilitantkę można stwierdzić, że na Jej dorobek składają się:

- Trzy monografie autorskie: przedłożona w przewodzie habilitacyjnym (*Autonomia osób ze spektrum autyzmu. Predyktory psychospołeczne*, 2020) oraz dwie dotyczące kwestii seksualności osób z niepełnosprawnością intelektualną (*Postawy osób znaczących wobec seksualności młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym*, 2012) i specyfiki funkcjonowania i wsparcia ucznia z autyzmem (*Uczeń z autyzmem*, 2017);
- druki zwarte i wydawnictwa redaktorskie – 8 pozycji;
- 12 artykułów opublikowanych po doktoracie, w tym jeden anglojęzyczny, 2 artykuły przyjęte do druku w czasopismach anglojęzycznych;
- 22 rozdziały w monografiach wieloautorskich;
- 2 recenzje monografii naukowych;
- 3 artykuły popularyzatorskie oraz 2 popularnonaukowe broszury.

Publikacje Habilitantki pojawiają się w bazach Web of Science, Scopus oraz Google Scholar. Habilitantka brała także udział w życiu naukowym poprzez aktywny udział w 8 konferencjach o charakterze międzynarodowym i 12 konferencjach ogólnopolskich.

Analizując dorobek ilościowo można stwierdzić, iż może się stać podstawą dokonywania dalszych analiz.

Habilitantka w ramach poszukiwań badawczych eksplorowała różne, blisko ze sobą powiązane obszary takie jak: pedagogika osoby ze spektrum autyzmu, responsywny model pracy z osobą ze spektrum autyzmu, środowisko osoby ze spektrum autyzmu oraz adaptacja osób z niepełnosprawnością.

Stosunkowo obszerny (12 pozycji) obszar eksploracji związany jest z analizą definicji autyzmu, specyfiki funkcjonowania osób ze spektrum autyzmu w różnych powiązanych ze sobą obszarach takich jak rozwój poznawczy, emocjonalno-społeczny, duchowy, fizyczny (znaczenie odżywiania i leczenia dietą), przetwarzanie sensoryczne czy też analiza możliwości wykorzystania najnowszych narzędzi diagnostycznych i zastosowania predyktorów do wykrywania autyzmu u małych dzieci. Zainteresowanie wieloma obszarami rozwoju dzieci i młodzieży ze spektrum autyzmu jest w pełni uzasadnione ze względu na współzależność tych obszarów i potrzebę podejmowania poszukiwań badawczych w zakresie każdego z nich. Autorka, oprócz krytycznej analizy stanu aktualnej wiedzy, zawarła w tych opracowaniach także szereg przydatnych rozwiązań metodycznych, takich jak sekwencje sensoryczne czy pozytywne wzorce uczenia się wobec zachowań trudnych, opisane z wykorzystaniem studium przypadku.

Inny nurt, obejmujący 5 pozycji (w tym 3 rozdziały w monografiach i 2 redakcje) jest logiczną konsekwencją poprzedniego i dotyczy możliwości wykorzystania responsywnego modelu pracy z osobą ze spektrum autyzmu. Opracowania z tego zakresu są mocno osadzone w pedagogice niedyrektywnej Carla Rogersa i koncepcji terapeutycznej Hanny Olechnowicz.

Kolejnym szeroko reprezentowanym (13 pozycji, w tym 2 redakcje) w publikacjach Habilitantki obszarem poszukiwań naukowo-badawczych jest środowisko osób ze spektrum autyzmu, w tym środowisko rodzinne i szkolne. Obszar ten jest merytorycznie związany z pierwszym i drugim zakresem zainteresowań Habilitantki. Obejmuje ważne teoretycznie i praktycznie zagadnienia osamotnienia, stresu przeżywanego przez rodziców, czy funkcjonowania dziecka w środowisku szkolnym, udzielanego mu wsparcia przez nauczyciela i rówieśników.

Nieco innym obszarem badań (7 pozycji), dotyczącym w większym stopniu młodzieży i dorosłych z niepełnosprawnością intelektualną jest obszar ich seksualności, badany w kontekście świadomości i edukacji samych osób z niepełnosprawnością i osób z ich bliskiego otoczenia. Zagadnienia związane z seksualnością osób z niepełnosprawnością intelektualną, zwłaszcza w stopniu głębszym nadal są obszarem delikatnym i trudnym do obiektywnego zbadania, stąd należy docenić wysiłek badawczy Habilitantki.

Ostatnie prace dr Anny Prokopiak (2 pozycje), powstałe we współpracy z prof. J. Kirenko – poddają eksploracji badawczej zgoła inny obszar, lecz niezwykle istotny dla teorii i praktyki pedagogiki specjalnej, a mianowicie zachowania przystosowawcze, zagadnienia ich definiowania i diagnozy.

Przedstawiony dorobek pod względem merytorycznym można określić jako ukierunkowany, związany ściśle z pedagogiką specjalną, zwłaszcza z funkcjonowaniem w różnych obszarach osób z niepełnosprawnością intelektualną i spektrum autyzmu oraz z siecią i modelem ich wsparcia. Poziom merytoryczny i metodologiczny dorobku jest wysoki. Autorka posiadała umiejętność krytycznej analizy koncepcji teoretycznych, konceptualizacji badań, opracowywania własnych narzędzi badawczych i korzystania z narzędzi o sprawdzonych właściwościach psychometrycznych, stosowania zaawansowanych analiz danych ilościowych i jakościowych, wyciągając na ich podstawie istotne dla teorii i praktyki wnioski.

3. Ocena osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust 1. pkt. 2 Ustawy.

Monografia zatytułowana „Autonomia osób ze spektrum autyzmu. Predyktory psychospołeczne” stanowi główne osiągnięcie naukowe Pani dr Anny Prokopiak zgłoszone do oceny. Na wstępie muszę przyznać, że już sama tematyka podjęta przez Autorkę świadczy o wysokich aspiracjach Habilitantki ze względu na jej złożoność oraz nieobecność w literaturze naukowej z zakresu wiedzy o autyzmie. Nie ukazały się bowiem do tej pory doniesienia badawcze traktujące kwestię autonomii osób z autyzmem w sposób pogłębiony i kompleksowy. W literaturze z tego zakresu podejmowano pokrewne tematy dotyczące samostanowienia, niezależności tych osób, co w pełni nie zaspokajało potrzeby eksploracji naukowych z tego zakresu, zwłaszcza, że oczekiwania społeczne i edukacyjne związane z tym wykorzystywanym w nomenklaturze dokumentów oświatowych i programowych terminem, bez dogłębnego zbadania jego odniesień badawczych i aplikacyjnych pozostawiały go niejednokrotnie w sferze hasłowych deklaracji. Habilitantka ma zatem zdolność do poszukiwania badawczo inspirowanych i społecznie istotnych obszarów dociekań naukowych, ich dogłębnej analizy w oparciu o literaturę polską i zagraniczną oraz pogłębione badania własne, wykorzystujące

podejście zarówno ilościowe, jak i jakościowe. We wstępie bardzo wyraźnie zarysowano strukturę i problematykę podjętych w pracy analiz umieszczając je w starannie dobranych kontekstach teoretycznych i metodologicznych. W pierwszym rozdziale dotyczącym osoby ze spektrum autyzmu Habilitantka przyjęła jako kanwę typologizację niepełnosprawności w ujęciu Profesora Marka Priestleya, pozwalającą na ujęcie autyzmu w szerokim kontekście medycznym, społecznym, filozoficznym, ekonomicznym i kulturowym. O dojrzałości naukowej Habilitantki świadczy nieunikanie tematów trudnych i niejednoznacznych, czasem zakulisowych, jednakże immanentnie związanych z możliwością rzeczywistej realizacji autonomicznego funkcjonowania. Autorka poddała je rzeczowej wielostronnej ocenie, z uwzględnieniem opinii podmiotu badań- osób z autyzmem i zachowaniem naukowego umiaru. Przykładem jest wzmianka o ruchu self-adwokatury, poziomie jakości wsparcia edukacyjnego oferowanego podczas zajęć specjalistycznych w szkołach ogólnodostępnych, opiniach o akcji organizacji *Autism Speaks*. Walorem treści zamieszczonych w pierwszym rozdziale jest odniesienie do działań realizowanych na różnym poziomie: międzynarodowym, krajowym, ale też lokalnym (prowadzonym na obszarze Lublina, co ukazuje osobiste zaangażowanie Autorki w działania na rzecz osób z autyzmem).

Rozdział drugi zawiera wieloaspektowe ujęcie terminu autonomia i terminów z nim związanych, wskazując na jego ugruntowanie w różnych dyscyplinach naukowych—filozofii, psychologii i pedagogice. Autorka bardzo sprawnie posługuje się różnymi ujęciami, zestawiając je ze sobą, porównując, wskazując na podobieństwa i różnice istniejące między nimi, a także miejscami odnosząc się do praktyki pedagogicznej. Autorka odniosła pojęcie autonomii do innych towarzyszących mu terminów: samostanowienia i podmiotowości, częściej wykorzystywanych w literaturze odnoszącej się do osób z niepełnosprawnością. Autorka w umiejętny sposób zestawia ze sobą te terminy korzystając z różnych ujęć teoretycznych, niekiedy sobie przeciwstawnych. Krótki przegląd badań dotyczących autonomii osób z niepełnosprawnością, głównie z niepełnosprawnością intelektualną, wycinkowo ze spektrum autyzmu, wskazuje na brak badań podejmowanych w tym zakresie.

Kolejny, trzeci rozdział poświęcony został opisowi psychospołecznych uwarunkowań rozwoju autonomii. Wskazano na klasyfikację zaproponowaną przez Pileckich. Sugeruję, by w tym miejscu (s. 80) lub podrozdziale 4.1. (s. 98-99) jeszcze szerzej uzasadnić wybór zmiennych koniecznych dla rozwoju autonomii przyjętych do dalszych analiz, oprócz posługiwania się kategoryzacją uwarunkowań Pileckich w większości zgodną w zakresie zmiennych wybranych przez Autorkę. Przyznaję, że wybór zmiennych jest słuszny, ze względu na specyfikę zaburzeń ze spektrum autyzmu, ale wskazane jest jego chociaż krótkie uzasadnienie.

nie. Analiza poszczególnych zmiennych oparta jest na uznanych koncepcjach psychologicznych i pedagogicznych, co stanowi odpowiednie tło do analizy badań odnoszących się do sposobów radzenia sobie z stresem, zachowań adaptacyjnych, samooceny oraz dostępnego i otrzymywanego społecznego wsparcia. Poddaję pod dyskusję zaproponowaną przeze mnie w poprzednim zdaniu kolejność omawiania zmiennych, traktując wsparcie społeczne jako zmienną odnoszącą się do środowiska w odróżnieniu od pozostałych zmiennych odnoszących się głównie do osób z autyzmem. Jest to podział bardzo umowny, gdyż, jak wykazała to Autorka, zmienne te są ze sobą wzajemnie powiązane, np. stres odnosi się nie tylko do osób z autyzmem, ale także jego środowiska rodzinnego, uzasadniając potrzebę wsparcia obu podmiotów. Przegląd zaprezentowanych badań w sposób wystarczający przekonuje o istnieniu u osób z autyzmem omawianym zmiennych, dla uzupełnienia podaję kilka pozycji, które mogłyby wzbogacić tę analizę. Mazurek i Kanne (2010)¹ zbadali zależność pomiędzy ilorazem inteligencji i poziomem nasilenia objawów osiowych autyzmu a objawami depresji i zaburzeń lękowych na dużej próbie dzieci i młodzieży z ASD, a Sterling i in. (2008)² badali uwarunkowania depresji u osób dorosłych. Współwystępowanie innych zaburzeń psychicznych u osób z autyzmem czy zaburzeń emocjonalnych w ciągu całego życia potwierdzają w swoich badaniach także inni autorzy (Leyfer i in., 2006; Matson i in. 2006, Mannion, Brahm, M. & Leader 2014)³. Z kolei Lasgaard i in. (2010) wskazali na wyższe poczucie osamotnienia wśród nastoletnich chłopców ze spektrum autyzmu⁴.

Metodologia badań zaprezentowana przez Autorkę osadza się w dwóch uzupełniających się paradygmatach- pozytywistycznym i interpretatywnym. Autorka zaprojektowała odpowiednie problemy badawcze główne, dopasowując do nich problemy szczegółowe oraz hipotezy (tylko do pytań badawczych nie mających charakteru diagnostycznego). Brak stawiania hipotez do pytań o charakterze diagnostycznym jest uzasadniony metodologicznie. Co warte zauważenia, w dotychczasowych badaniach nie weryfikowano zależności pomiędzy problemami zdrowia psychicznego osób ze spektrum autyzmu i ich autonomią, co wskazuje

¹ Mazurek, M.O., Vasa, R.A., Kalb, L.G., Kanne, S.M., Rosenberg, D., Keefer A., Murray, D.S., Freedman, B., Lowery, L.A. (2013). *Anxiety, sensory over-responsivity, and gastrointestinal problems in children with autism spectrum disorders*. „Journal of Abnormal Child Psychology”. Jan;41(1).165-76. doi: 10.1007/s10802-012-9668-x. PMID: 22850932.

² Sterling, L., Dawson, G., Estes, A. et al. (2008). *Characteristics Associated with Presence of Depressive Symptoms in Adults with Autism Spectrum Disorder*. “The Journal of Autism and Developmental Disorders”, 38, 1011–1018. <https://doi.org/10.1007/s10803-007-0477-y>.

³ Mannion, A., Brahm, M. & Leader, G. Comorbid (2014). *Psychopathology in Autism Spectrum Disorder*. Rev J Autism Dev Disord 1, 124–134 <https://doi.org/10.1007/s40489-014-0012-y>

⁴ Lasgaard, M., Nielsen, A., Eriksen, M.E. et al. (2010). *Loneliness and Social Support in Adolescent Boys with Autism Spectrum Disorders*. “The Journal of Autism and Developmental Disorders”, 40, 218–226. <https://doi.org/10.1007/s10803-009-0851-z>.

na nowatorski charakter badań. Instrumentarium badań zostało dobrane odpowiednio do przyjętej definicji autonomii oraz zmiennych, dokonano wyboru narzędzi aktualnych i posiadających satysfakcjonujące właściwości psychometryczne, co Autorka opisała z należytą starannością. Dobór i charakterystyka grupy badawczej jest poprawna, co zostało zapewnione poprzez analizy porównawcze z wynikami polskiej adaptacji Kwestionariusza Zachowania i Osobowości dla dorosłych. Niewielka liczebność próby została uzasadniona, Habilitantka wskazała, że podjęła próby dotarcia do szerokiej populacji dorosłych osób ze spektrum autyzmu.

Część empiryczna monografii składa się z dwóch rozdziałów, logicznie wynikających z postawionych problemów badawczych. Pierwszy z nich zawiera analizę wyników badań własnych dotyczących poziomu autonomii osób ze spektrum autyzmu. Wykorzystano w nim odpowiednie narzędzia pogłębionej analizy statystycznej, pozwalające na wyłonienie trzech skupień osób o różnym poziomie autonomii. W sposób precyzyjny opisano analizę korelacji zachodzących pomiędzy poziomem autonomii a stopniem nasilenia zachowań badanych osób ze spektrum oraz zróżnicowanie poziomu autonomii z uwzględnieniem warunków socjodemograficznych badanych. Habilitantka wykazała umiejętność korzystania z narzędzi analiz statystycznych (wykorzystano metodę analizy skupień, a w poszukiwaniu predyktorów autonomii zastosowano analizę regresji wielokrotnej metodą krokową) oraz prawidłowej interpretacji ich wyników. Mam jedynie drobną uwagę techniczną, na s. 142 do listy strategii, z którymi koreluje zmienna podatność na kontrolę należy jeszcze dodać „Zajmowanie się czymś innym”.

Drugi rozdział empiryczny, bardziej obszerny, zawiera pogłębioną analizę zależności pomiędzy poziomem autonomii badanych a wykorzystywaniem przez nich strategii radzenia sobie ze stresem, ich samooceną i zachowaniami adaptacyjnymi. Wyniki skorelowano także z danymi uzyskanymi od bliskich osób badanych, co pozwoliło na wzrost obiektywności dokonywanych ocen. Analizy dokonano w sposób rzetelny i wnikliwy, za pomocą zaawansowanych narzędzi statystycznych.

Dyskusja wyników i wnioski z badań zawierają weryfikację przyjętych hipotez, implikacje poznawcze oraz postulaty dla praktyki edukacyjno-terapeutycznej. Brak dostępnych badań na temat autonomii osób ze spektrum autyzmu jest z jednej strony walorem (ze względu na nowatorski charakter badań podjętych przez Autorkę), ale też utrudnia podjęcie dyskusji z wynikami badań innych autorów, stąd dokonano słusznego zabiegu odniesienia się do badań jakościowych poprzez przeprowadzenie wywiadów z dorosłymi osobami z autyzmem w podejściu fenomenologicznym, co wskazuje na kompetencje Autorki także w tym zakresie.

Tam, gdzie można było odnieść się do badań innych autorów, Habilitantka odniosła się do polskich i zagranicznych wyników badań. Wskazała także obszary wymagające dalszych, pogłębionych poszukiwań badawczych. Analiza wypowiedzi respondentów pogłębia interpretacje wyników badań ilościowych i wskazuje na wnikliwą znajomość specyfiki rozwoju i funkcjonowania osób z autyzmem. Podsumowanie wyników badań zawarte w dyskusji pozwala na stworzenie charakterystyki osób ze spektrum autyzmu o wysokim, średnim i niskim poziomie autonomii oraz wskazanie na zestaw istotnych uwarunkowań ich autonomii.

W zakończeniu Habilitantka określiła dalsze obszary wymagające poszukiwań badawczych, co wskazuje na Jej potencjał rozwojowy i dociekliwość poznawczą, ale też umiejętność odnajdywania tych obszarów, których eksploracja przyczyni się do poprawy jakości życia osób ze spektrum autyzmu.

Autorka wykorzystwała bogaty zasób literatury przedmiotu zawierający głównie najnowsze pozycje, zarówno polskie, jak i obcojęzyczne. Interesującym dodatkiem wskazującym na zaangażowanie Autorki w sprawy środowiska osób ze spektrum autyzmu jest dołączona Karta Praw Osób z Autyzmem, opatrzona interesującymi komentarzami i refleksjami.

Uważam, że monografia Pani dr Anny Prokopiak zatytułowana „Autonomia osób ze spektrum autyzmu. Predyktory psychospołeczne” jest dziełem prekursorskim, spójnym, starannie opracowanym i wnosi istotny wkład w rozwój pedagogiki specjalnej w obszarze wiedzy o osobach ze spektrum autyzmu, najbardziej dynamicznie rozwijającym się, ale wymagającym także w największym stopniu odpowiedzi na zapotrzebowanie społeczne i edukacyjne. Na jej podstawie mogę stwierdzić, że aspiracje habilitacyjne Autorki są w pełni uzasadnione.

4. Ocena istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni

Pani dr Anna Prokopiak podejmowała szeroką współpracę naukową z uczelniami polskimi i zagranicznymi. Owocem współpracy z pracownikami Instytutu Pedagogicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego są wspólnie opracowane i opublikowane cztery artykuły dotyczące problematyki rodziców osób ze spektrum autyzmu, ich rozwoju potraumatycznego, poczucia osamotnienia oraz roli udzielanego wsparcia. Z kolei w ramach współpracy naukowej z pracownikami Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Habilitantka złożyła projekt badawczy współfinansowany ze środków PFRON dotyczący obecności niepełnosprawności w podręcznikach szkolnych (2019 r.) oraz współorganizowała dwie międzynarodowe konferencje naukowe dotyczące autyzmu i religii. Współorganizacja i organizacja konferencji naukowych była też ważnym obszarem współpracy naukowej z Kujawsko-Pomorską Szkołą Wyższą.

Pani dr Anna Prokopiak jest też aktywna w obszarze współpracy międzynarodowej. W ramach współpracy z uczelniami zagranicznymi (z Litwy, Hiszpanii, Włoch i Albanii) uczestniczyła w wykładach i seminariach organizowanych w ramach programu Erasmus+, prowadząc warsztaty dla nauczycieli-terapeutów i studentów, wypracowując programy współpracy, odbywając spotkania z przedstawicielami osób niepełnosprawnych, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej i instytucji pożytku publicznego.

5. Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę

Główne osiągnięcia dydaktyczne Habilitantki dotyczą pełnienia roli promotora pomocniczego w dwóch pozytywnie zakończonych przewodach doktorskich oraz prowadzenia licznych prac dyplomowych na kierunku Pedagogika specjalna w Instytucie Pedagogiki UMCS oraz w Kujawsko-Pomorskiej Szkole Wyższej w Bydgoszczy. Co warte podkreślenia najlepsze prace studentów studiów magisterskich oraz studiów podyplomowych zostały opublikowane w monografiach pod redakcją Habilitantki (*Autyzm i rodzina*, 2017; *Osoby ze spektrum autyzmu w biegu życia*, 2020).

Z kolei do najważniejszych osiągnięć w pracy organizacyjnej związanej z Instytutem Pedagogiki UMCS Habilitantki można zaliczyć prace związane z pracą koncepcyjną nad programami studiów i poszerzaniem oferty dydaktycznej Instytutu w obszarze studiów podyplomowych, pełnienie funkcji członka Zespołu Programowego Instytutu Pedagogiki UMCS oraz koordynatora kierunku Pedagogika specjalna. Pani dr Anna Prokopiak działa także na rzecz rozwoju naukowego studentów, będąc opiekunem Koła Naukowego Pedagogów Specjalnych im. Zofii Sękowskiej.

Pani dr Anny Prokopiak pełniła też funkcje w komitetach organizacyjnych i naukowych dwóch konferencji krajowych. Posiada doświadczenie w roli eksperta w dwóch zespołach badawczo-projektowych *Opracowanie i upowszechnienie narzędzi diagnostycznych do oceny zdolności poznawczych dzieci i młodzieży* (projekt finansowany ze środków EFS) oraz *Stereotypy społeczne i ograniczenia wiedzy eksperckiej na temat zaburzeń ze spektrum autyzmu* (projekt finansowany ze środków MNiSW).

Habilitantka ma także doświadczenie w pracy zespołów projektowych wdrożeniowych (projekt dotyczący wdrażania projektowania uniwersalnego w Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS) i pełnienia funkcji kierownika merytorycznego trzech projektów, w tym dwóch realizowanych we współpracy międzynarodowej: projekt DAPHNE *pt. System for the Protection and Empowerment of Autistic Children as Victims of Abuse or as Unintentional Perpetrators* oraz projekt w ramach współpracy rozwojowej polskiego MSZ z Ambasadą w Tiranie.

Godne podkreślenia jest zaangażowanie Pani dr Anny Prokopiak w szerokie działania związane z popularyzacją wiedzy na temat autyzmu, szczególnie w paradygmacie interpretatywnym oraz szerokie kontakty międzynarodowe. W latach 2013-2019 Habilitantka zorganizowała i przeprowadziła na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS szereg spotkań ze znanymi polskimi i zagranicznymi naukowcami o randze międzynarodowej, ale też z samymi osobami ze spektrum autyzmu, w tym m.in. z Raun'em Kaufmanem, profesorem Marion Hersh, Jake Greenspana, dr Simonem Procterem, Robertem Nixonem i Dolly Gray oraz Kelly Hunter.

Pani dr Anna Prokopiak była także zaangażowana w działania na rzecz popularyzowania specjalistycznej wiedzy o autyzmie poprzez prowadzenie licznych wykładów szkoleniowych i wygłaszanie referatów podczas konferencji szkoleniowych na obszarze całego kraju, w tym w ramach Krajowego Funduszy Szkoleniowego Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Swoją wiedzę ekspercką wykorzystuje w działaniach społecznych, będąc prezesem zarządu Fundacji Alfa (wchodzącym w skład Porozumienia Autyzm-Polska).

Wkład ekspercki Pani dr Anny Prokopiak został doceniony zarówno na arenie międzynarodowej, jest bowiem członkiem honorowym *Autism Europe*, ale także krajowej (nagrody ministerialne) i w ramach Uczelni (nagrody rektorskie za osiągnięcia naukowe i organizacyjne).

6. Wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę pozytywną ocenę osiągnięcia naukowego (monografia habilitacyjna) oraz pozostałego dorobku naukowego (walory merytoryczne i formalne), a także szerokie doświadczenie dydaktyczne, badawcze i popularyzatorskie Habilitantki stwierdzam, iż Jej dorobek jest ilościowo i merytorycznie bogaty. W obrębie uprawianej subdyscypliny pedagogicznej, wyraźnie ułożonej w pedagogice specjalnej, mamy do czynienia z badaczem dojrzałym do samodzielnej pracy naukowej, o sporym dorobku i uzasadnionych, a także docenianych aspiracjach naukowych. W mojej ocenie Pani dr Anna Prokopiak spełnia ustawowe wymogi stawiane kandydatom do stopnia naukowego doktora habilitowanego określone w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478). Wniosuję zatem o dopuszczenie Pani dr Anny Prokopiak do dalszych etapów zmierzających do nadania stopnia doktora habilitowanego.

Z poważaniem,

dr hab. Anna Zambrowska